

بررسی واقع‌نمایی قصص قرآن

فاطمه محسنی^۱

چکیده

قرآن کریم به عنوان کلام الهی و معجزه آخرین نبی، مشتمل بر ظرائف فراوانی است. یکی از این ظرائف استفاده از داستان در کنار وقایع و آموزه های قرآنی است. با وجود اعتقاد مسلمانان بر اینکه قرآن کلام خداست و اینکه هیچ دروغی در آن راه ندارد؛ باز عده ای وجود دارند که به دلیل بی اطلاعی یا به دلیل دشمنی با این کتاب آسمانی این مطلب را بیان می کنند که ، داستان های قرآن سمبلیک و غیر واقعی است. بر همین اساس پژوهش حاضر در پی یافتن دلایلی برای رد این ادعا است. دستاورد حاصل از پژوهش های انجام شده در این زمینه ،روش توصیفی - تحلیلی وباماهیت کتابخانه ای است . نتیجه حاصل این تحقیق این بود که، تمام داستان هایی که در کتاب قرآن کریم ذکر شده، در واقعیت اتفاق افتاده و دور از هر خیال پردازی است.

کلید واژه: واقع‌نمایی ، قصص ، قرآن

۱-طلبه سطح ۲، مدرسه علمیه سید الشهدا علیه السلام اصفهان

خداوند در قرآن کریم برای ابلاغ پیام خود و درک بهتر انسان ها به نقل داستان های گوناگون پرداخته است. بسیاری از عالمان اسلامی معتقدند که تمام داستان هایی که در قرآن ذکر شده است، داستان هایی واقعی هستند اما در این بین عده ای هم هستند که می گویند، داستان های قرآن دور از واقعیت اند، و آنها را افسانه می دانند. این تحقیق از این جهت اهمیت دارد که از زمان نزول قرآن تا زمان حال همیشه افرادی بوده اند که با هدف مغرضانه و یا از باب کنجکاوی، ایراداتی را به این کتاب آسمانی وارد کرده اند و با همین شبهات عده ای را نسبت به این معجزه بی بدیل نبوت، دچار شک و تردید کرده اند. پس لازم بود با استفاده از منابعی که وجود دارد و تطبیق دادن داستان های قرآن با واقعیت هایی که به وسیله علم نوین به دست آمده، اثبات شود که کلام خداوند حتی در زمانی که به بیان داستان ها می پردازد، برگرفته از صحت و واقعیت است.

کتابها و مقالات متفاوتی به بیان قصه های قرآنی پرداخته اند به طور مثال: کتاب (قصص قرآن) در تفسیر طبری یا (قصص القرآن) ابوالفتح رازی و مقالاتی با عنوان (اهداف قصص قرآنی) از عباس شریفی و یا (تأملی در شاخصه های قصه در قرآن) از ولی الله شجاع پوریان وجود دارد که در آن به بررسی داستان های قرآن از جنبه ی اخلاقی یا تعالیم دینی و یا دیدگاه های متمایز دیگری ، به بررسی قرآن پرداخته اند. در تمام این موارد ذکر شده، دلایلی که ثابت کند این قصص واقعی هستند یا نه، مطلبی بیان نشده است.

در این مقاله سعی شده است با استفاده از روش، تحقیق کتابخانه ای و توصیف و تحلیل کردن وقایع به اثبات ، واقعی بودن داستان های قرآن پرداخته شود و این امر سبب تمایز این مقاله با آثار دیگران می گردد.

دلایلی بر صحت قصص قرآن

۱- قرآن کلام خداوند

قرآن کریم کتاب مقدسی است که از جانب خدایی نازل شده که حق مطلق است و کلامش هم سراسر حق است و هیچ گونه کذب و دروغی در کلام خداوند راه ندارد زیرا اگر خداوند سخن دروغی را بگوید یا به خاطر این است که او جاهل می باشد و یا نیازمند؛ لیکن خداوند عالم و غنی است و از هر گونه جهل و نیاز مُبرا است، پس با نظر به حکمت الهی وقوع فعل قبیح توسط خداوند ممتنع است.^۱ این امتیاز منحصر به فرد باعث می شود که ما به این یقین برسیم که جزء جزء قرآن سراسر واقعیت است. غیر واقعی بودن آن نشانه ضعف و یا نقصی در کمالات خداوند محسوب می شود و همان طور که می دانیم چنین نقایصی در ذات خداوند راه ندارد.

۲- معجزه پیامبر خاتم (ص)

پیامبر عزیز ما حضرت محمد (ص) دارای ویژگی های منحصر به فردی بوده اند؛ یکی از این ویژگی ها که لقب ایشان هم محسوب می شود «محمد امین» بوده است؛ امین به شخص مورد اطمینانی گفته می شود که دیگران از خیانت نکردن او ایمن باشند. این ویژگی رسول خدا(ص) در بین مردم مکه شهرت داشته و مردم او را شخصی امانت دار و راست گو می دانستند «انی لَکُم رَسولٌ اَمینٌ مُسلِمًا: من برای شما پیامبری امین هستم»^۲

گفتنی است که پیامبر اسلام(ص) هم امین مردم و هم امین وحی و مورد اعتماد خداوند بودند. این ویژگی نشان دهنده این مطلب است که پیامبر اسلام (ص) هم در دریافت وحی و هم ابلاغ آن به مردم، امین و امانت دار بودند و این آیات را بدون هیچ کم و کاستی برای مردم بیان می کردند . خداوند متعال در سوره الحاقه تهدیدی را متوجه پیامبر اسلام (ص) کرده اند و فرموده اند: «اگر اوسخن دروغ بر ما می بست ما او ، را با قدرت می گرفتیم سپس رگ قلبش را قطع می کردیم»^۳

۱- سعیدی مهر، آموزش کلام اسلامی، ج ۱، ص ۲۳۵

۲- شعرا، ۱۰۷،

۳- الحاقه، ۴۴ تا ۴۶

و در سوره ای دیگر خداوند میفرماید: «مَا يَنْطِقُ عَنِ الْهَوَىٰ إِنْ هُوَ إِلَّا وَحْيٌ يُوحَىٰ: و هرگز از روی هوای نفس سخن نمی گوید آنچه می گوید چیزی جز وحیی که بر او نازل شده، نیست»^۱

از این آیات و آیات مشابه می توان نتیجه گرفت که محال است که از معصوم چنین امری صادر شود و ثانیاً محال است خداوند هدایت خلقت را به دست کسی بسپارد که از روی هوای نفسش سخن بگوید ثالثاً هیچ غرض ورزی شخصی، وهم و خیال در کلام و متن قرآن راه ندارد و خداوند ضمانت کرده است که این کتاب آسمانی را که معجزه ی آخرین نبی است در لوح محفوظ نگه داری می کند: «بَلْ هُوَ قُرْآنٌ مَّجِيدٌ فِي لَوْحٍ مَّحْفُوظٍ: بلکه این قرآن مجید است که در لوح محفوظ جای دارد»^۲ آیت الله مکارم شیرازی در تفسیر این آیه می فرماید: «کلامی است که در لوحی محفوظ ثبت است و دست نا اهلان، شیاطین و کاهنان هرگز به آن نمی رسد و از هر گونه تغییر و تبدیل، زیاده و نقصان برکنار می باشد بنابراین اگر نسبت های ناروا به تو (پیامبر) می دهند و تو را شاعر، ساحر، کاهن و مجنون می خوانند هرگز غمگین مباش. تکیه گاه تو محکم و راهت روشن است.»^۳ پس با این تفاسیر می توانیم نتیجه بگیریم که کتاب قرآن بر خلاف کتب داستانی که نویسندگان، با وارد کردن قوه خیال و تصویر سازی های غیر واقعی به دنبال جذب مخاطب هستند، با ویژگی های منحصر به فردی که دارد از این نواقص مبرا است.

۳- تطبیق داستان های قرآن با واقعیت های بیرونی

همان طور که بیان شد یکی از ویژگی های بی نظیر قرآن که معجزه بودن آن را هم اثبات می کند؛ این است که در آن هیچ کلام دروغ و خلاف واقعیتی وجود ندارد. یکی از راه های دیگر اثبات واقع نمایی قصص قرآن تطبیق آنها با واقعیت ها و شواهد بیرونی است. امروزه علم باستان شناسی با کمک فن آوری های روز دنیا توانسته گوشه های تاریکی از واقعیت های درون تاریخ را برای ما آشکار کند. که در اینجا به ذکر چند نمونه از آنها می پردازیم.

۱- نجم، ۳، ۴-

۲- بروج، ۲۲

۳- مکارم شیرازی، تفسیر نمونه، ج ۲۶، ص ۳۶۵

۳-۱ داستان قوم نوح(ع)

حضرت نوح(ع) در زمانی به پیامبری مبعوث شد که ، مردم قومش به بت پرستی و خرافات انس گرفته بودند. این پیامبر تمام تلاش خود را برای هدایت مردم به کار بست اما مردم قومش او را بسیار اذیت می کردندحتی یک بار ، آن قوم بی رحم برای جلوگیری از او حمله کردند و او را آن چنان زدند که بی هوش شد ؛ ولی وقتی که آن پیامبر دلسوزبه هوش آمد گفت : (خدایا مرا و قوم مرا بیامرز چرا که آنها نا آگاه هستند)^۱

خداوند رحمان به حضرت نوح دستور داد کشتی بسازد و از هر حیوان یک جفت را سوار بر کشتی کند. در روز موعودی که خداوند وعده عذاب داده بود ؛حضرت نوح به همراه پیروان خود سوار بر کشتی شدند. عذاب الهی که فرا رسید باران سیل آسا شروع به باریدن گرفت و سیل عظیمی به راه افتاد و همه کافران غرق شدند .علامه مجلسی براساس روایتی که آن را معتبر می داند نقل کرده است که (نوح با قومش هفت شبانه روز در کشتی ماندند.)^۲ بالاخره کشتی حضرت نوح (ع) پس از طی مسافتی طولانی به سلامت به زمین نشست. و خداوند به زمین دستور داد : «ای زمین آب خود را فرو بر، و ای آسمان (از ریختن باران) باز ایست و آب کاستی گرفت و کارپایان یافت و کشتی بر کوه جودی قرار گرفت و گفته شد دور باد گروه ستم کاران(از رحمت خداوند»^۳

مستندات علمی درباره ی کشتی حضرت نوح (ع)

در سال ۱۹۵۹ یک خلبان ترک چندین عکس هوایی برای موسسه ی ژئودتیک^۴ ترکیه تهیه کرد در میان عکس های گرفته شده تصویری از یک کشتی بزرگ که بر سینه ی تپه ای در بیست کیلومتری کوه های آرارات پهلوی گرفته بود جلب نظر کرد. عده ای ادعا کردند که این کشتی همان کشتی حضرت نوح (ع) است و همین عامل باعث جذب باستان شناسان به این محل شد. از جمله افرادی که وارد این منطقه شد رون وایت (باستان شناس) و بومگاردنر (زمین شناس) بودند. رون وایت نتیجه ی تحقیقات خود را در کتاب THE LOST SHIP OF NOHA منتشر کرد.

۱- ابن اثیر، الکامل فی التاریخ ، ج ۱ ص ۶۸

۲- مجلسی،تاریخ پیامبران، ج ۱،ص ۲۷۳

۳- هود، ۴۴

۴-ژئودتیک یا ژئودزی شاخه ای از ریاضیات کاربردی و علوم زمین است که به اندازه گیری و نمایش شکل و ابعاد زمین ، تعیین موقعیت دقیق بر روی آن و بررسی میدان ثقل زمین و تغییرات زمانی آن می پردازد.

آیت الله مکارم شیرازی در کتاب از تو سوال می کنند توضیح می دهد؛ در آثار باستانی ارمنی از این دیوار به نام (بهاگ گورایی) یاد شده است و معنای این کلمه (تنگه کوروش) یا (معبور کوروش) است و این سند نشان می دهد بانی این سد، کوروش بوده است؛ حتی رودی که در این منطقه جاری است به نام (سائرس اول) که همان نام غربی کوروش است شناخته می شود. با این تفاسیر منطقی، می توانیم نتیجه بگیریم که ذوالقرنین همان کوروش کبیر است. وسد معروف هم در محل بین دریای خزر و دریای سیاه درجایی است؛ که سلسله کوه های قفقاز مانند یک دیوار طبیعی راه بین جنوب و شمال را قطع می کند و فقط یک راه در تنگه میان این سلسله کوه ها وجود دارد که این راه را امروز به نام تنگه (داربال) می خوانند و در آنجا دیوار آهنین باستانی به چشم می خورد و به همین جهت بسیاری معتقدند سد ذوالقرنین همین سد است.^۱ محمد هادی معرفت در کتاب خود بیان می کند که این سد بین سالهای ۵۲۹ تا ۵۳۹ پیش از میلاد در مکانی کوهستانی و مرتفع و به شدت دنداندار که همانند دود دیوار بلند، که در دو طرف سد، سر به فلک کشیده اند بنا شده است و بدین سان، سد به عنوان مانعی در رخنه میان دو دیواره به آنها افزوده می شود و به تنگه داربال معروف است. در ساخت این سد تکه های بزرگ آهن به کار رفته است. و بر روی آن مس مذاب ریخته شده است. این ویژگی هایی است که قرآن درباره این سد بیان کرده است. بنابراین آیات کریمه را بر سد کوروش تطبیق می کنیم و هیچ جایگزین دیگری برای آن نمی پذیریم.^۲

۱- مکارم شیرازی، از تو سوال میکنند، سایت کتابخانه مدرسه فقاقت، ص ۲۳۸

۲- معرفت، نقد شبهات پیرامون قرآن کریم، سایت کتاب خانه مدرسه فقاقت، ج ۱، ص ۶۱۵

نتیجه گیری :

این تحقیق با عنوان (بررسی واقع نمایی قصص قرآن) تلاش کرد به اثبات این موضوع بپردازد که، تمام داستانهایی که در کتاب آسمانی ما، (قرآن) آمده بر گرفته از واقعیتهایی است که سالها قبل اتفاق افتاده است. در این مقاله سعی شد با بیان دلایلی متقن و ذکر دستاوردهای علمی محققان و اکتشافات باستان شناسی روز دنیا، پرده از این واقعیتهای تاریخی برداشته شود. به این ترتیب خط بطلانی بر روی نظریات افرادی که، داستانهای قرآن را افسانه می دانستند کشیده شود و دور بودن کلام الهی از هر، خیال پردازی به اثبات رسد. در آخر کار نتیجه حاصله این بود؛ که ثابت شد؛ کتاب آسمانی ما با قدمتی ۱۴۰۰ ساله واقعیتهای و داستانهایی را بازگو می کند که دانشمندان امروز بعد از تحقیقات و تلاش های بسیار، به صحت آن دست یافته اند. اگر چه این مقاله تنها توانست گوشه کوچکی، از اکتشافات دانشمندان و عالمان روز دنیا را، بر حقانیت داستانهای قرآن بیان کند؛ اما دانش پژوهان عزیز میتوانند با مطالعه و تحقیقات جدید خود، واقعیتهای بیشتری از این معجزه بی بدیل را بر مردم عرضه کنند.

فهرست منابع

* قرآن

۱. آزاد، ابوالکلام، **کورش کبیر (ذوالقرنین)**، (محمد ابراهیم باستانی پاریزی)، بی جا، بی نا، ۱۳۸۹ ه. ش.
۲. بحرانی، هاشم، **ترجمه تفسیر روایی البرهان**، ج ۳، (رضا ناظمیان، علی گنجیان، صادق خورش) تهران: کتاب صبح، اول، ۱۳۹۰ ه. ش.
۳. بروجردی، ابراهیم، **تفسیر جامع**، ج ۱، (عبدالحسین طالعی، محمدکاظم بهنیا) تهران: انتشارات جلیل، ۱۳۸۰ ه. ش.
۴. بلاغی، صدر الدین، **قصص قرآن**، تهران: امیر کبیر، نهم، ۱۳۵۴ ه. ش.
۵. بی آزار شیرازی، عبد الکریم، **باستان شناسی و جغرافیای تاریخی قصص قرآن**، تهران: دفتر نشر فرهنگ و معارف اسلامی، ۱۳۸۰ ه. ش.
۶. جزایری، نعمت الله بن عبدالله، **النورالمبین فی قصص الانبیاء والمرسلین**، (فاطمه مشایخ)، تهران: انتشارات فرحان، ۱۳۸۱ ه. ش.
۷. حویزی، عبد علی بن جمعه، **تفسیر نور الثقلین** (سید هاشم رسولی محلاتی)، قم: اسماعیلیان، ۴، ۱۴۱۵ ه. ق.
۸. دستغیب، عبدالحسین، **حقایق از قرآن**، قم: انتشارات اسلامی، سوم، ۱۳۸۸ ه. ش.
۹. رضایی اصفهانی، محمد علی با همکاری جمعی از پژوهشگران، **تفسیر قرآن مهر**، قم: پژوهش های تفسیر و علوم قرآنی، اول، ۱۲۸۱-۱۳۶۰ ه. ش.
۱۰. سعیدی مهر، محمد، **آموزش کلام اسلامی ۱**، قم: کتاب طه، ۳۷، ۱۴۰۲ ه. ش.
۱۱. صدر احمد، بهاء الدین خرمشاهی و کامران فانی، **دائرة المعارف تشیع**، تهران: انتشارات حکمت، ۱۳۶۰ ه. ش.
۱۲. طباطبایی، محمد حسین، **المیزان**، (محمد باقر موسوی همدانی)، قم: دفتر انتشارات اسلامی، بنیاد علمی وفکری علامه طباطبایی، ۱۳۶۳ ه. ش.
۱۳. طیب، عبدالحسین، **اطیب البیان**، قم: انتشارات اسلام (موسسه سبطين)، ۱۳۸۶ ه. ش.
۱۴. عرب، محمد حسن، **دانشنامه اماکن جغرافیایی قرآن مجید**، تهران: فرهنگ مکتوب دوم، ۱۳۹۰ ه. ش.
۱۵. عماد زاده، حسین، **تاریخ انبیاء**، تهران: انتشارات اسلام، ۱۳۷۱ ه. ش.
۱۶. قرشی بنانی، علی اکبر، **قاموس قرآن**، تهران: دارالکتب الاسلامیه، ۱۳۰۷ ه. ش.
۱۷. مجلسی، محمد باقر، **تاریخ پیامبران**، (علی امامیان)، تهران: انتشارات سرو، ۱۳۸۰ ه. ش.
۱۸. محمدی اشتهاردی، محمد، **قصه های قرآن**، قم: انتشارات نبوی، ۱۴، ۱۳۸۸ ه. ش.
۱۹. مغنیه، محمد جواد، **تفسیر الکاشف**، تهران: دارالکتب اسلامی، ۱۴۲۴ ه. ق.
۲۰. مکارم شیرازی، ناصر، **تفسیر نمونه**، ج ۲۶، تهران: دارالکتب الاسلامیه، سی و هفتم، ۱۳۸۸ ه. ش.

مقالات

۱. بی آزار شیرازی ، عبدالکریم ، کشف کشتی نوح در جودی، فصل نامه تحقیقات علوم قرآن و حدیث ، سیزدهم ، ۱۳۸۹ ه ش.
۲. مسجد شیخ شجاعی ، فهیمه ، « بررسی باستان شناسی مکان کشتی نوح از منظر قرآن »، مجموعه مقالات قرآن ادب هنر اصفهان ، دانشگاه اصفهان ، ۱۳۸۵ ه ش.
۳. یعقوبی ، ملکه ، «اعجاز علمی قرآن از دیدگاه موريس بوكای» ، فصل نامه یافته های علوم قرآنی ، شماره چهارم ، ۱۴۰۱ ه ش.

مجله ها و روزنامه ها

۱. مجله (استار انگلیسی) لندن، مربوط به کانون دوم ۱۹۵۳ م .
۲. مجله هفتگی (ویکلی میرر) لندن ، شماره مربوط به ۸ دسامبر، ۱۹۵۳ م .
۳. روزنامه (الهدی) قاهره مصر، ۳۰ مارس ۱۹۵۳ م .
۴. روزنامه (سن لایت) منتشر از منچستر، شماره مربوط به کانون دوم، ۱۹۵۴ م .
۵. روزنامه اطلاعات ، چهارشنبه، ۱۶ تیر، ۱۳۵۵ ه ش.

سایت ها

۱. <https://www.aparat.com/v/y۱۹p۶۴۱>
۲. <https://eshia.ir> / ابن اثیر ، عزالدین ، **الکامل فی التاریخ** ، کتابخانه مدرسه فقاہت، دار صادر، دار بیروت، بیروت: ۱۳۸۵ ه ق.
۳. _____ ، مکارم شیرازی ، ناصر ، **از تو سوال می کنند** ، کتابخانه مدرسه فقاہت ، قم: انتشارات امام علی بن ابی طالب (ع)، ۱۳۸۷ ه ش.
۴. _____ ، معرفت، محمد هادی ، **نقد شبهات پیرامون قرآن کریم**، کتابخانه مدرسه فقاہت (حسن حکیم باشی ، علی اکبر رستمی ، حسن خرقان ، میرزا علی زاده) ، موسسه فرهنگی انتشاراتی التمهید ، پنجم، ۱۳۹۲ ه ش.